

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTA PRÁCE

Téma práce : Návykové látky v silniční dopravě
Autor : Vojtěch Novotný
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.
Oponent : JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
Rozsah práce: 50 stran vlastního textu
Datum odevzdání práce: 21. 4. 2016

1. Charakteristika tématu:

Předložená práce pojednává o postihu řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Jedná se o trvale aktuální téma, které je pro posluchače magisterského studia jako diplomní úkol poměrně obtížné. Posluchač musel zpracovat široký okruh problémů, jež zasahují i mimo oblast trestního práva – a práva vůbec, neboť je třeba vzít v úvahu např. i otázky medicínské a toxikologické, odborné otázky provozu na silničních komunikacích atd.

Ač je diplomová práce rozsahem poměrně stručná, rozebírá autor nejen skutkové podstaty relevantních trestných činů a přestupků, ale zabývá se i aspekty procesními. Především však věnuje náležitou pozornost všeobecným otázkám trestní odpovědnosti v kontextu zvoleného tématu. Takto pojatá práce vyžadovala solidní znalost oboru trestního práva hmotného a procesního, otázek správního trestání i další detailní poznatky, které autor čerpal z odborných manuálů a z judikatury.

2. Hodnocení práce dle jednotlivých kritérií:

- logická stavba práce, hloubka provedené analýzy, posouzení po stránce formální a obsahové – *po formální stránce má předložená práce přehlednou i logickou strukturu, a to navzdory výše naznačené šíři a rozmanitosti tématu. Autor je v úvodu s to srozumitelně vymezit obecné problémy a pojmy. Silniční dopravu s odkazem na zákonná ustanovení definuje jako určitý souhrn činností, jimiž se zajišťuje přeprava osob, jakož i přemísťování vozidel samých po veřejně přístupných komunikacích i ve volném terénu. Autor tuto definici bystře analyzuje. Podobně rozebírá výkladové ustanovení § 130 TZ o tzv. návykové látce. Správně uvádí, že sám výraz návyková látka není zcela na místě, neboť návykovost není všem těmto látkám nezbytně společná. Autor pojem návykové látky zkoumá zvlášť i pro oblast správního práva. Výklad spojuje všeobecné teoretické úvahy s důvtipnými postřehy a detailními zjištěními technického rázu; za zmínku stojí např. poznatek ohledně tzv. nealkoholického piva, jež podle platných předpisů není ani pivem ani alkoholickým nápojem (také nealkoholické pivo totiž obsahuje nepatrné objemové procento alkoholu).*
- *Těžištěm práce je analýza jednotlivých znaků trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 odst. 1 TZ- autor sdílí názor, že tento abstraktně ohrožovací delikt nevyžaduje účinek na hmotném předmětu útoku (jde o trestný čin formální neboli čistě činnostní). Autor cituje celou řadu zajímavých soudních rozhodnutí; je dobře, že věnuje pozornost také příkladům činností, u nichž postih za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky nehrozí. Autor zde opět přichází s vlastními podněty – vyjadřuje se např. k otázce podnapilého spolujezdce, který sedí za řidičem motocyklu. Takový spolujezdec*

může dle autora svým nakláněním významně ovlivnit chování stroje. Diplomant dále zpochybňuje starší výkladové stanovisko, týkající se cyklistů, podle něž jízda na kole není činností ve smyslu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Nejvyšší soud v citovaném stanovisku odůvodnil svůj názor absencí motorové síly ve spojení s nízkou hmotností a kinetickou energií. Autor s tímto názorem přesvědčivě polemizuje. Mimo jiné poukazuje na to, že na chování podnapilého cyklisty mohou reagovat ostatní účastníci silničního provozu.

- Autor dále řeší otázku, co je tzv. stavem vylučujícím způsobilost. Vychází z rozlišení mezi absolutní a relativní nezpůsobilostí; poutavě přibližuje vliv alkoholu na lidskou psychiku a chování. Z hlediska trestněprávního zdůrazňuje, že ohrožení života a zdraví či možnost způsobit značnou škodu na majetku nastává již při samotném zahájení jízdy v nezpůsobilém stavu. Zajímavé tvrzení autora se týká příčinné souvislosti: autor bystře poukazuje na to, že nebezpečí pro společnost u tzv. trestných činů formálních (čistě činnostních, srov. kategorii tzv. conduct crimes v anglosaské teorii) je dáno již samotným jednáním (tzn. výkonem určité činnosti nebo jejím opomenutím), které zákonodárce prohlašuje za protiprávní. Autor tvrdí, že u těchto trestných činů není zapotřebí zkoumat příčinnou souvislost k případnému výsledku. Toto tvrzení je třeba doplnit konstatováním, že platná právní úprava postihuje způsobení poruchy v ustanovení § 274 odst. 2 písm. a) TZ, tedy jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby. Zde je zajisté příčinnou souvislost zapotřebí zkoumat (dikce zákona „způsobí činem uvedeným v odstavci 1“).
- Po stránce subjektivní se autor zabývá mimo jiné důsledky novely trestního zákona č. 411/2005 Sb. , již došlo k doplnění sousloví „byť i z nedbalosti“, které však bylo v novém trestním kodexu vypuštěno. Dle autora představovala tato změna nesprávný krok, neboť řízení vozidla je sice vždy činností úmyslnou, ale co se týče subjektivního vztahu ke stavu vylučujícímu způsobilost, je možné spáchat takový čin i z nedbalosti. Autor zde poukazuje na běžné důkazní problémy ohledně úmyslného zavinění. Zde mohu autorovi jen přisvědčit: Sám jsem se v praxi setkal s případem obviněné, jež se trestného činu dle § 274 TZ dopustila tak, že před nastoupením cesty na večírku požila jahody, které byly naloženy ve vodce. O tom snad měla a mohla za daných okolností vědět, nejspíš však nebyla srozuměna s tím, že u ní dojde požitím jahod „ke stavu vylučujícímu způsobilost“ (na zpáteční cestě obviněná s vozidlem havarovala, touto trestní věcí se v současnosti zabývá Ústavní soud, kdy argumentace stěžovatelky směřuje právě do oblasti důkazu úmyslného zavinění).
- Za velmi podnětné považuji i pasáže věnované otázkám trestné součinnosti, kde autor uvádí řadu hypotetických i reálně se vyskytujících situací. Zkoumá, zda se v případě ust. § 274 TZ jedná o tzv. vlastnoruční delikt. Autor poukazuje mj. na případy tzv. psychické pomoci, kdy spolujezdec akceptuje nabídku opilého řidiče, aby s ním jel, a k tomu sám určí trasu jízdy (autostop). Jako příklad návodného jednání se uvádí tzv. vyhecování řidiče (hlavního pachatele), aby odjel domů motorovým vozidlem, ačkoli řidič původně zamýšlel nechat auto před restaurací a domů jít pěšky. Podobně důkladný výklad podává autor také ohledně vývojových stádií. Správně zdůrazňuje, že trestný čin podle § 274 TZ je dokonán již samotným započítím činnosti (v případě řízení motorového vozidla půjde logicky o rozjetí tohoto vozidla). Diplomant se zamýšlí nad celou škálou problémů- nepřehlídí ani složité fenomény tzv. nezpůsobilého pokusu.
- Oceňuji výklad, jenž se týká kvalifikovaných skutkových podstat, ač zde autor postupuje poněkud mechanickým, ryze komentářovým způsobem.
- Kromě trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky zaujal diplomanta i trestný čin opilství, který však zkoumá jen v souvislosti s návykovými látkami v dopravě. I přes stručnější ráz těchto pasáží je patrné, že se diplomant s touto složitou problematikou podrobně obeznámil a pochopil i složité trestněprávní jevy typu actio libera in causa, které dokáže ilustrovat hypotetickými příklady.
- Velmi zdařilé jsou i výklady z oblasti správního trestání. Autor metodologicky správně porovnává jednotlivé skutkové podstaty s odpovídajícími trestnými činy a upozorňuje na četné nejasnosti a výkladová úskalí. Poměrně organicky navazuje autor výkladem

z procesního práva. Mimo jiné zde uvádí i řadu detailních poznatků o metodách, jimiž lze zjistit ovlivnění návykovou látkou. Patrná je zvědavost autora, který nastudoval i komplikované policejní příručky. K tématu přistupuje i z hledisek obhajoby, resp. samotného řidiče. Zejména se zabývá otázkou, z jakých důvodů řidič může odmítnout vyšetření na přítomnost návykových látek.

- Diplomantovi lze vytknout velmi stručný závěr práce. Autor se v něm ovšem dotýká několika závažných problémů. Jedním z nich je i otázka přiměřenosti sankcí, konkrétně zákazu činnosti, který je u přestupků ukládán obligatorně, zatímco u trestného činu je dána možnost trest zákazu činnosti neuložit. Připomínám, že tímto rozporem se z hlediska ústavnosti před několika lety zabýval v plenárním nálezu i Ústavní soud.
- práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací – Autor metodologicky správně pracuje s poznámkovým aparátem a citacemi. Co se týče okruhu použité literatury, nelze v rámci hodnocení přehlédnout jistou poplatnost studiím Jiřího Říhy, které jsou ovšem velmi fundované. Autor sice necituje zahraniční práce (chybí srovnávací a kromě stručných zmínek i právněhistorický náhled), zato však čerpal z velkého množství judikátů a z méně dostupných odborných pramenů, k nimž patří i nejrůznější metodické pokyny vydávané ministerstvy dopravy a zdravotnictví. Autor korektně cituje i ze sítě internet. Postup, kdy diplomant mezi prameny své práce uvádí i osobní konzultace s členy katedry trestního práva, je snad až příliš metikulózní. ..
- úprava práce (text, grafy, tabulky) - text není doprovázen grafy či tabulkami, ač si lze dobře představit např. tabulku srovnávající znaky jednotlivých trestných činů a přestupků, případně obrazovou přílohu k technickým detailům, které autor v práci uvádí (ilustrující např. fungování detekčních přístrojů pro zjištění přítomnosti alkoholu).
- jazyková a stylistická úroveň – velmi dobrá.

4. Celkové hodnocení práce:

Předkládanou práci hodnotím jako nadprůměrnou, poskytující velmi potřebný mezioborový přehled o problematice návykových látek v dopravě. Velkou předností práce je schopnost autora skloubit ryze teoretické úvahy a vymezení trestněprávních pojmů s detailními kasuistikami a mimoprávními poznatky.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: Při ústní obhajobě nechť diplomant vysvětlí vzájemný vztah trestných činů opilství, ohrožení pod vlivem návykové látky a obecného ohrožení dle § 272 TZ, zejména pokud jde o případný jednočinný souběh nebo problém tzv. speciální recidivy. Dále se může diplomant zamyslet nad tím, zda odpovědnost za trestný čin dle § 274 TZ připadá v úvahu také u jezdce na ochočeném zvířeti. Co kdyby byla návyková látka aplikována s vědomím jezdce právě zvířeti?

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

7. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 10. června 2016

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
oponent diplomové práce